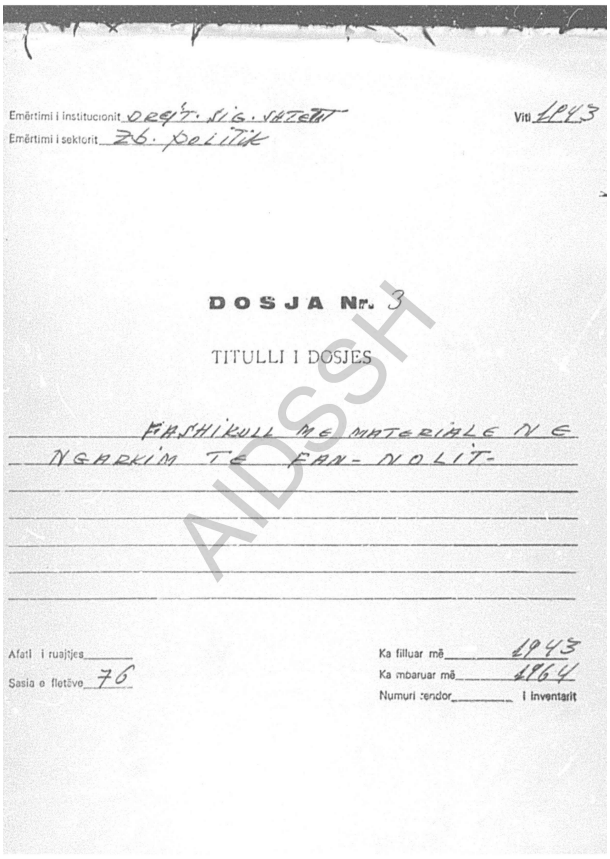
POSTIM ARKIVOR

Fan Noli (1882-1965)

Fan Noli në dosjet e ish-Sigurimit të Shtetit

Emërtimi i institucionit DREJT. SIG. SHTETIT
Viti 1943
Emërtimi i sektorit 26. politik

DOSJA Nr. 3

TITULLI I DOSJES

FASHIKULL ME MATERIALE NE NGARKIM TE FAN-NOLIT-

Afati i ruajtjes
Sasia e fletëve 76
Ka filluar më 1943
Ka mbaruar më 1964
Numuri rendor i inventarit

AIDSSH

SEKSIONI

Figura historike

PERIUDHA

1957 - 1964

Në vitet ’50, kur Sigurimi i Shtetit i hapi dosje fashikull Fan Nolit , ai jetonte prej më shumë se 20 vjetësh në SHBA. Pas Luftës së Dytë Botërore kishte mbështetur qeverinë shqiptare dhe përpiqej për njohjen e Shqipërisë nga qeveria e SHBA-së. Me reputacion të lartë në diasporë, ai ishte president nderi i “Vatrës” dhe drejtonte Kishën Ortodokse Autoqefale Shqiptare në SHBA, të themeluar prej tij. Në këtë periudhë, mes pakënaqësive ndaj politikës komuniste, Sigurimi kërkoi të forconte lidhjet me të, ndërsa Noli i kërkoi ndihmë shtetit shqiptar për dërgimin e një peshkopi dhe dy priftërinjve në SHBA, si edhe shprehu interes për ribotimin e veprës së tij dhe studimet historike shqiptare. Fan Noli (1882 - 1965) është një figurë e rëndësishme e kulturës dhe historisë shqiptare të shek. XX: klerik ortodoks, politikan, diplomat, njeri i letrave dhe muzikant. Ai ishte mbajtës i disa funksioneve shtetërore dhe publike për një periudhë të gjatë: deputet (prill 1921 - shtator 1923), ministër, kryeministër (1924), kryeredaktor i gazetës “Dielli”, kryetar nderi i shoqatës “Vatra” dhe kryepeshkop i Kishës Ortodokse Shqiptare në Amerikë.

KISHA ORTODOKSE AUTOQEFALE SHQIPTARE

SHOQËRIA "VATRA"

REVOLUCIONI I QERSHORIT

PERMBAJTJE #1

Fan Noli në dosjet e ish Sigurimit të Shtetit

Dosja formulare “Fan Noli” është hapur në vitin 1957 nga Seksioni i Zbulimit Politik në Drejtorinë e Sigurimit të Shtetit, nisur nga disa të dhëna se qëndrimi i Fan Nolit kishte ndryshuar kundrejt pushtetit popullor dhe është në mbështetje të zbulimit amerikan. Dosja tregon përpjekjen e Sigurimit të Shtetit për të afruar Fan Nolin me autoritetet komuniste shqiptare. Premisa nga e cila nisej Sigurimi ishte se relacionet e informatorëve dhe artikujt në shtypin e emigracionit në Amerikë për Fan Nolin. Dosja tregon edhe për një takim të Fan Nolit me punonjës të përfaqësisë diplomatike. Dosja është mbyllur më 1964, një vit përpara vdekjes së tij. Përmban dokumente të mbledhura të natyrave të ndryshme: artikuj, letra, kartolina, si dhe raporte, informata, relacione, etj.

MEDIA #1

Mbi Nolin

MEDIA FAQE #1

MBI FAN-NOLIN

Mbas rezimit te Qeveris se tij nga Zogu 1924 Fan-Noli u emigrua ne-
shte stdheut dhe deri me 1937 ka jetuar ne disa vende te Evropes edhe ne B.
S.Qysh nga kjo dete ay u emigrua per me banim te perkoreshem ne SH.B.A.(Nuk
di pse).Si perpara revolucionit te tij borgjez edhe mbas tij ay ka qene i
njohur si nje figure patriotike dhe me ndjenje demokratike,dhe ka pase nje
mbeshtetje mjaft.te madhe nga njerzit qe jetonin dhe jetojne ne emigration
ata e kane perkrahe politikisht dhe materialisht para revolucionit dhe mbas
tij kur ay ndodhesh ne emigrasion.Veqanerisht kolonije-Shqiptare e Amerike
i ka dhene ndihme te konsiderueshme ne q'do drejtim.-

Mbas humbjes te Qeveris se tij ay e meveriti rrugen e mesur per nje
partritije te revolucionit me gjithse ka vazhduar gjithmon te mbante nje
qendrim kunder Zogut.Po ajo qe eshte me e keqe dhe qe bije ne oy duket ne l
idhjen e tij ne indiferentizem persa i perket problemeve politike nga 1937
kur ky hyni ne SH.B.A.duke e deklaruar vehten se bash me do te hiqte dore
nga politika dhe do te merresh vetem me problemin fetar ne kolonit e Ameri
kes.Qysh nga 1937 si eshte vendos 24 Episkop e 14 klisheve Shqiptare te kol
lonise ne Amerike.Qendrimin apolitik ajo shpjegon se eshte i detyruar te
mbaje ne perputhje me nje deklarate qe i ka lesher qeveria Amerikane kur
ky ka hyre ne SH.B.A.-

Qysh se ka shkuar aty ay per kolonine ka qene figure perfaqesuese
e ndjenjave politike te kolonis (me gjithse ne theme nuk merresh me polit
tike).Ay nga kuvendi i organizates "Vatra" eshte zgjedhur gjithmone si kry
etar nderi dhe ka ditur te ruaje dhe te ngrere autoritetin dhe prestigjin
e tij.-

Influenca e tij personale ka qene edhe eshte jo vetem ne te krishte
rat por dhe ne muhamedanet.Ata e duan dhe e pyesin ne qeshtje qe ju pareqi
ten te kokleviture.-

Si dihet pare se te glirohet Shqiperija aty me kolloni)lindi nje
organizate me ndjenje perperitare "Shqiperija e Lir."organizate kjo qe
nuk ish dekord me opertunitetin e organizates Vatra dhe ka u tregua plote-
sisht dekord me vijen e pushtetit popullor dhe kunder lekundjeve te Vatres
Me gjith kete Fan-Noli i ciil vazhdoj te jete si kryetar nderi i Vatres
nuk humbi as autoritetin as influencen pse kryesija dhe mase qe perfaqinte
organizata Shqiperija e Lire jo vetem qe nuk e goditne por e kane dashur
Fan-Nolin.dhe bile kur ish rasti i ndonje qendrim politik ose ndonje ndihe
me ne favor te N.P.te Shqiperise e ndjenja vehtem te dobet pe marre mendi-
min e Fan-Nolit se vet vehte nuk i ka dashur ata por si ata nuk i ka luftu
ar.-

Me glirimin e Shqiperise ay echte deklaruar boterisht pro nesh dhe
ka prentuar se do te vinte ne Shqiperi,por me von prap boterisht ka dekla-
ruar se pengesat e hasura nga qeverija Amerikane e kane ndaluar te vije.-

Qysh mbas glirimit ay ka vazhduar te flase mire per ne por je me ni
shtyp.Bisht mi vesh se njerzit e kollonise perse...shin gjithash fjalen e
tijNe rast se ne nuk do te qene te lidhur me N.S.do te ishim copturer".-
Nga delegacionet t'ona qe kane shkuar aty jane bere perpjekje per
bashkimin e dy organizatave Vatra dhe Shqiperija e Lire ne nje organizate
te vetme.Nuk di se si e sa Fan-Noli ish ne kundershtim te nje bashkimi
perse ay eshte kritikuar nga Shoku Tuk Jakova edhe me shtyp(si me thane)
Ketyre kritikave Fan-Noli nuk i eshte pergjeqj dhe as ka adresuhur qe-
ndrimin per te mos fole mire per Shqiperine dhe qeverine e saj.Gjith'esh-
tu nuk ka bere asnje komente deklarimin qe i ben filmi Shqiperija e Re na
Nacionalist Bergjes.Di nuk e ka absolutue q'fajsn e ketij filmi ne kollo-
ni.-

Gjat kohes qe ay ndodhet ne SH.B.A.i ka bere dhe po i bem lufte te

ARSH

Mbi Nolin

MEDIA FAQE #2

Faqe.IIte

kapet dhe te pe nderprere ndershyrjes ne kish qe po mundohem te bejne Vorio-
Epirotet dhe Grekat ne kete qeshtje eshte faktori kryesor qe me krye te ki-
shave Shqiptare nuk ka shkuar ndonje dhespot Grek.Eshte pro dhe ben perpje
kje per apastrimin e racheve te komisioneve te kishes nga elementet Verio-
Epirote dhe filogreke.-

Nga komisionet e kishes eshte propozuar qe kendinet fetare te bihen
.per.te kuptuar te rinjte qe s'dike shqip,por me gjith ate kjo nuk eshte sho
tur porse dihet qe po te qe pro- Fan-Nolit kjo kish marre fund.-

Jaten e tij e ben jo forte te mire me gjith se mer nje shume te mja-
fte te hollash nga sherbimet fetare,Meret me studiuia renjesor te historis
te Shqiperis dhe veqanrisht ate te Skenderbeut.Gjith'eshtu merret dhe me
muzike klasike,fetare etj.-

Kur erijti delegacioni i jone per ne Ses.IVte te Asamblese se Pergji
theshmepas pek dit me von si e lejmeruam ardhi.Ne takim me te na la pershty
pje se ki pajtohesh me vijen t'one filate mire per ne.Dukesh shume i sgjuar
dhe dinesk.I shtrusme problemin e goditjeve qe na bente Dielli dhe si prano-
nte qe ato q'ka i thane neve qene te drejta dhe se Dielli i kish ato gabime
Gjith'eshtu atij i kishin rene ne sy dhe shtoj se "I kam thene disa here
atij Qerimit per keto gjera por prape si i ka vazhduar"Nga te folurit te
tij kuptohesh qe si nuk i qe imponuar Qerimit per ato qe i kuptonte gabime
dhe i kish folur bute bute dhe me se fundi na tha se do t'ja vere perseri
ne dukje.-

Ne nje mbledhje te perbashket qe bene pa ate dit me udhehqesit te
Shqiperis se Lire dhe Vatra per shpallijen e buas u bene mjaft diskutime aty
Fan-Noli ish pro te ishte kr si kryetar i komisionit per kete puna porse
si e shpjegoj si pas mendimit t'tij me te drejte qe te mos q'pallet hus pers
se ndihme hua mitare me 500.000 dell.se pse qeverija Amerikane nuk do te
lejonte te mblidhesh hua shtetmore per nje N.Popullore dhe do te cillte pe-
ngesa qe kjo inisiative te dershonte.Pas diskutimesh u vendos eshtu si ths
si.Veq kesaj u vendos qe vete Fan-Noli i dise prej udhehqesave te tjere
te shkoni mer disa qytete ku kish ka shume Shqiptere per te bere proklamia
dhe te gelin ndihmen.-

Mbasi mbaroj mbledhja me von me Fan-Nolin bene biseda te ndryshme
jo fort te rendesishme,kuptohet se sy kish mdernent te shkoje ne B.S.per
mbledhjen e disa dokumenteve te historis s'one qe sy dinte se ndodhen ne
bibliotekat dhe arkivat e vjetra te Rusis etj.-

Tek si kuptohesh edhe se ish njeri i lekut.Kete na i thane edhe
Shqipteret e kollonis me kete shprehje"kur e theresin per te ardhur ndanje
here ketu duhet te dergojne edhe parat e biljetes.-

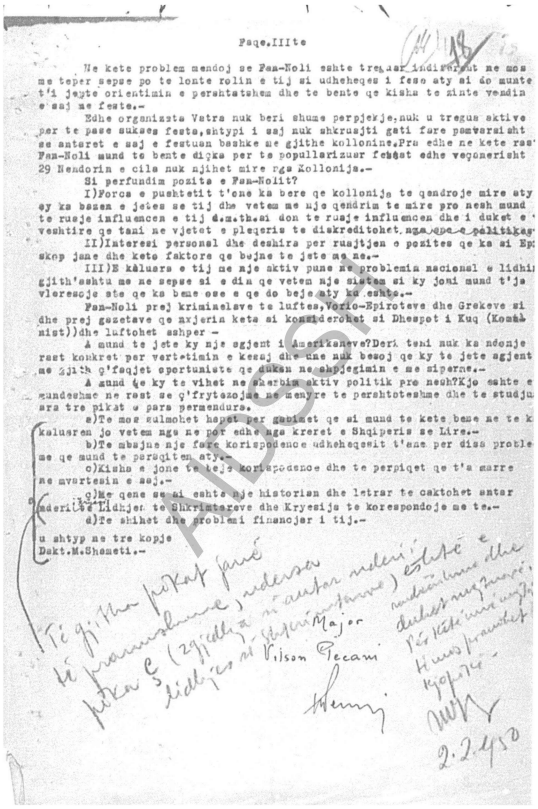
Pare se te largohesh delegacionin e theresin perseri,une nuk munds
t'e takoj porse di qe ia thiren perseri per qeshtjen e ndihmes dhe per te
thene qe te merte qendrim me shtyp me nje deklarate kundra kriminelave te
luftes.Per te parren u biseduan disa menyra kurse per te dyten si-prentoj
qe do t'e bente (si me tha nje shok ketu se a kane lejmeruar nga Perizi se
nje deklarate te tille e ka bene ne Dielli).-

Me rastin e festes 28-29 Nendorit neve u ndodhem aty si zakonisht
q'do qytet ku ka Shqiptare feston festat me organizimin e nje balleje.Kurdo
here kisha qe sme te komizioneve te maj lente nje role me rendesi per orga-
nizimin dhe pjesemarjen se me te gjere me fest,porse kesaj rasthe kisha nuk
merr pjese as festa se ishe vete Fan-Noli.Justifikimi ish se nuk duhesh te
pernihesh ne punat politike porse une kam besim se Vorio-Epirotet dhe
Grekofilet qe bejne pjese ne komisionet e kishes influencuan per kete ve-
prim anti-patriotik,sepse ata me vota te shumta nga komisionet dominuan ne
situate dhe bene qe te meret ky vendim anti-patriotik.Priftrinjte avaren
nga komisioni prandaj ato duhet te zbatonin vendimet e komisionit.-

Besnikret e kishes nuk u ndaluan se ju tha gje qe te mos vine ner fe-
ste,por reaksioni Vorio-Epirotet,kriminelet e luftes e g'frytemuan rastin
dhe nxjerr nje fletushke sapotjni kundiktante mesea te ndigte shembullin e
kishes.-

Mbi Nolin

MEDIA FAQE #3

Faqe.IIIte

Ne kete problem mendoj se Fan-Noli zshte treguar indiferent me mos me teper sepse po te lonte rolin e tij si udheheqes i feso aty si do munte t'i jepte orientimin e pershtatshem dhe te bente qe kisha te zinte vendin e saj me feste.-

Edhe organizata Vatra nuk beri shume perpjekje,nuk u tregua aktive per te pase sukses feste,shtypi i saj nuk shkruajti gati fare pemverasht se anateret e saj e festuan beshke me gjithe kollonine.Pra edhe ne kete ras Fan-Noli mund te bente dicka per te popullarizuar fetesat edhe vegonerisht 29 Nendorin e cile nuk ajihet mire nga Kollonija.-

Si perfundim pozita e Fan-Nolit?

I)Forca e pushtetit t'ene ka bere qe kollonija te qendroje mire aty qy ka bazen e jetes se tij dhe vetem me nje qendrim te mire pro nesh mund te rusje influencen e tij d.m.th.si don te rusje influencen dhe i dukat e veshtire qe tani ne vjetet e pleqeris te diskreditohet nga ana e politikas

II)Interesi personal dhe deshira per rusjtjen e pozites qe ka si Ep skop jane dhe keto faktore qe bejne te jete me ne.-

III)E kaluara e tij ne nje aktiv pune ne problemin nacional e lidhi gjith'eshtu me ne sepse si e dim qe veten nje sistem si ky joni mund t'ja vleresoje ate qe ka bere ose e qe do beje aty ke eshte.-

Fan-Noli prej kriminaleve te luftes,Vorio-Epiroteve dhe Grekeve si dhe prej gazetave qe axjeria keta si konsiderohet si Dhespot i Kuq (Komu nist))dhe luftohet eshper -

A mund te jete ky nje agjent i Amerikaneve?Deri tani nuk ka ndonje rast konkret per vertetimin e kesaj dhe une nuk besoj qe ky te jete agjent me gjith g'fsqjet opertunieste qe dukan ne shpjegimin e me siperme.-

A mund te ky te vihet ne shrbim aktiv politik pre nesh?Kjo eshte e mundeshme ne rast se g'frytezojne ne menyre te pershtatshme dhe te studjo ara tre pikat e para permendura.

a)Te mos sulmohet hapet per gjithcst qe si mund te kete bere ne te k kaluaren jo vetem nga ne por edhe nga kreret e Shqiperis se Lire.-

b)Te mbajne nje force korispodence udheheqesit t'ene per disa proble me qe mund te perqiten aty.-

c)Kisha e jone te beje korespodence dhe te perpiqet qe t'a marre ne mvertesin e saj.-

d)Me qene se si eshte nje historian dhe letrar te caktohet anter nderit e Lidhjes te Shkrimtareve dhe Kryesija te korespondoje me te.-

e)Te shihet dhe problemi financjer i tij.-

u shtyp ne tre kopje
Dakt.M.Shameti.-

Major

Vilson Pecani

2.2.45

Mbi Nolin

INFORMACION

Mbi Nolin

DOSJA	Nr. 3
STRUKTURA	Drejtoria e Sigurimit të Shtetit/Sektori i Zbulimit Politik
	1943-1964
TIPOLOGJIA E DOSJES	Formulare
	76
GJUHA	Shqip
	Digjitale
HAPËSIRA GJEOGRAFIKE	SHBA
LIDHJA	Vatra, Kisha Ortodokse Autoqefale

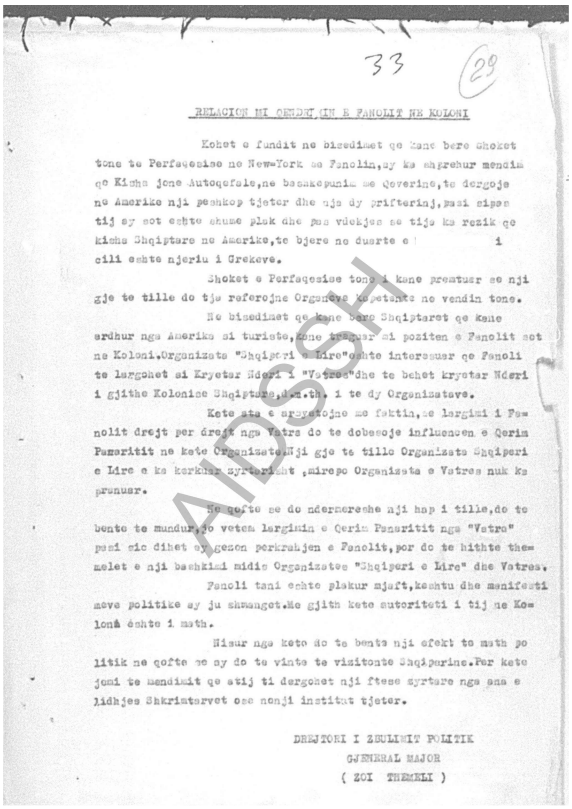
TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.

MEDIA #2

Relacion

MEDIA FAQE #1

33 (29)

RELACION MI QENDRIM IN E FANOLIT NE KOLONI

Kohet e fundit ne bisedimet qe kane bere shoket tone te Perfaqesise ne New-York me Fanolin,ay ka shprehur mendim qe Kisha jone Autoqefale,ne bashkepunim me Qeverine,te dergoje ne Amerike nji peshkop tjeter dhe nje dy prifterinj,masi sipse tij ay not eshte shume plak dhe pas vdekjes se tije ka rezik qe kisha Shqiptare ne Amerike,te bjere ne duarte e i cili eshte njeriu i Grekeve.

Shoket e Perfaqesise tone i kane premtuar se nji gje te tille do tju referojne Organeve Kopetente ne vendin tone.

Ne bisedimet qe kane bere Shqiptaret qe Kane erdhur nga Amerika si turiste,kane treguar mi poziten e Fanolit sot ne Koloni.Organizata "Shqiperi e Lire"eshte interesuar qe Fanoli te largohet si Kryetar Nderi i "Vatres"dhe te behet kryetar Nderi i gjithe Kolonise Shqiptare,d.m.th. i te dy Organizatave.

Kete sta e shpjegojne me faktin,se largimi i Fanolit drejt per drejt nga Vatra do te dobesoje influencen e Qerim Panaritit ne kete Organizate.Nji gje te tille Organizata Shqiperi e Lire e ka kerkuar vazhdimisht ,mirepo Organizata e Vatres nuk ka pranuar.

Me qofte se do ndermerreshe nji hap i tille,do te bente te mundur,po vetem largimin e Qerim Panaritit nga "Vatra" pasi cic dihet ay gezon perkrahjen e Fanolit,por do te hithte themelet e nji bashkimi midis Organizates "Shqiperi e Lire" dhe Vatres.

Fanoli tani eshte plakur mjaft,kesaj dhe manifeston meve politike ay ju shmanget.Me gjith kete autoriteti i tij ne Kolonia eshte i math.

Nisur nga keto do te bente nji efekt te math politik ne qofte se ay do te vinte te vizitonte Shqiperine.Per kete jemi te mendimit qe etij ti dergohet nji ftese zyrtare nga ana e lidhjes Shkrimtarvet ose nonji institut tjeter.

DREJTORI I ZBULIMIT POLITIK
GJENERAL MAJOR
(ZOI THEMELI)

Relacion

INFORMACION

Relacion

DREJTORI I ZBULIMIT POLITIK	Zoi Themeli
FONDI	6
STRUKTURA	Drejtoria e Tretë e ish-Sigurimit të Shtetit
DOSJA	Nr. 3
TIPOLOGJIA E DOSJES	Fashikull
	76
	1943-1964
GJUHA	Shqip

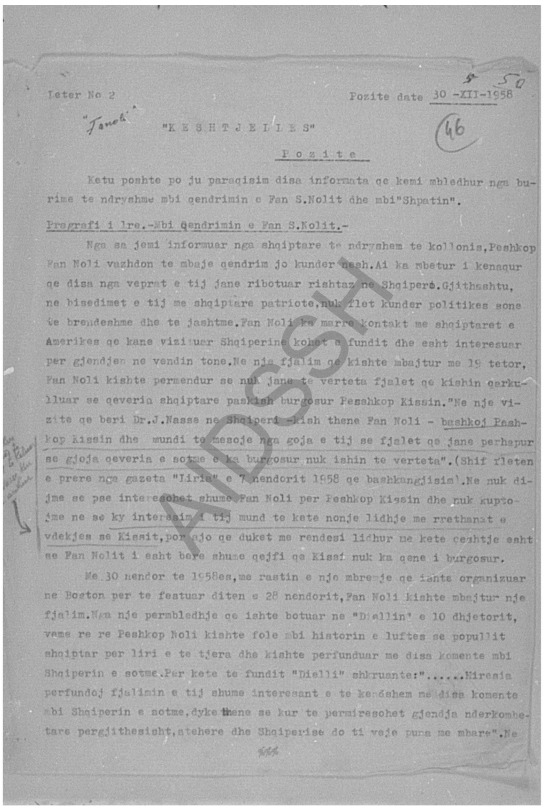
TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.

MEDIA #3

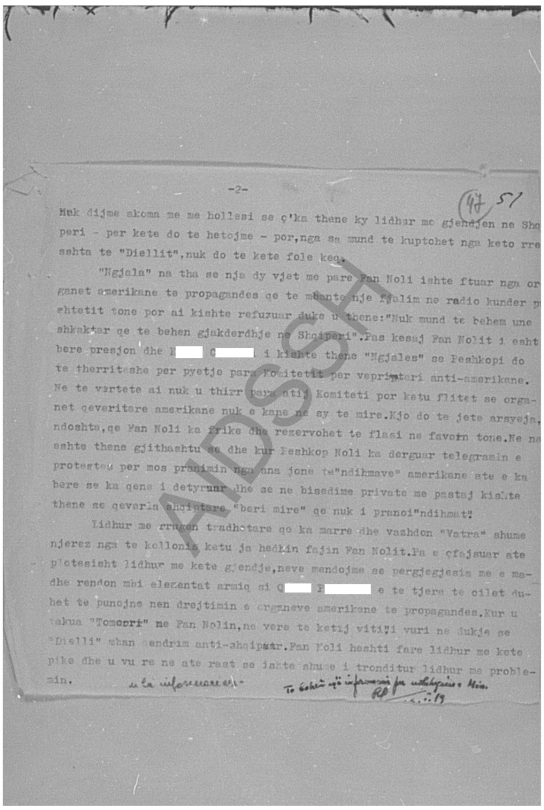
Letër nr. 2, datë30.3.1958 drejtuar "Kështjellës"

MEDIA FAQE #1

Letër nr. 2, datë30.3.1958 drejtuar "Kështjellës"

MEDIA FAQE #2

INFORMACION

Letër nr. 2, datë30.3.1958 drejtuar "Kështjellës"

	"Kështjellës"
	Të ndryshme
FONDI	6
DOSJA	nr. 3
	1943-1964
TIPOLOGJIA E DOSJES	Fashikull
	76
HAPËSIRA GJEOGRAFIKE	SHBA

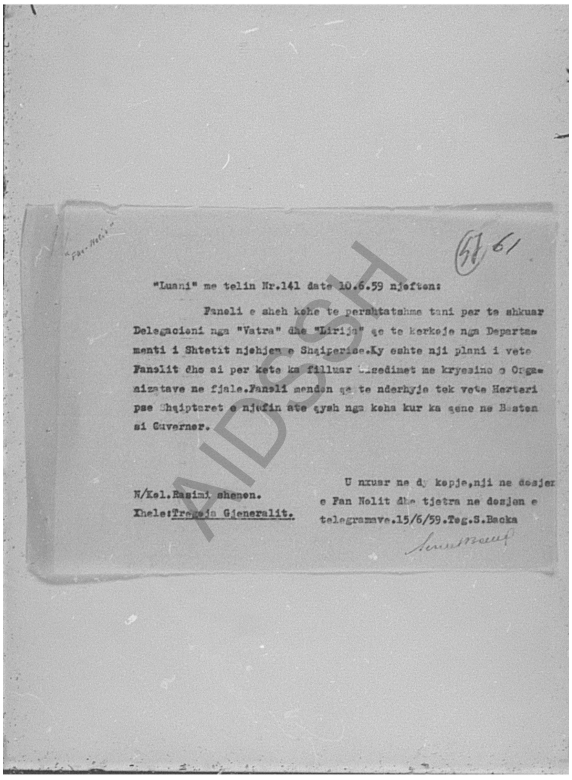
TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.

MEDIA #4

Telegram

MEDIA FAQE #1

Telegram

INFORMACION

Telegram

LLOJI	Telegram
DATË	10.6.1959
FONDI	6
STRUKTURA	Drejtoria e Zbulimit Politik
DOSJA	Nr. 3
	76
	1943-1964
HAPËSIRA GJEOGRAFIKE	SHBA

GJUHA	Shqip
DATA E KRIJIMIT	15.06.1959
LLOJI I DOKUMENTIT	Telegram

TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.

MEDIA #5

Balli Kombëtar i përgjigjet Fan Nolit

MEDIA FAQE #1

BALLI KOMBETAR

Nr. 1 Janar 1950

LETER E HAPUN

BALLI KOMBETAR

I PERGJIGJET FAN. S. NOLIT

Balli Kombëtar i përgjigjet Fan Nolit

INFORMACION

Balli Kombëtar i përgjigjet Fan Nolit

GAZETA	Balli Kombëtar
NUMRI/DATA	Nr. 1, janar 1950

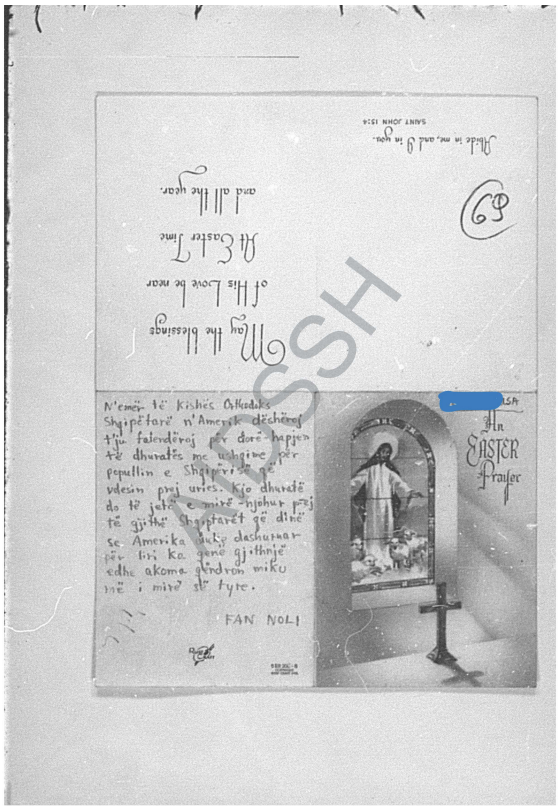
TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.

MEDIA #6

Kartolinë falenderimi e Fan Nolit

MEDIA FAQE #1

Kartolinë falenderimi e Fan Nolit

INFORMACION

Kartolinë falenderimi e Fan Nolit

LLOJI I DOKUMENTIT	Kartolinë
DATA E KRIJIMIT	Pa datë
FONDI	6
STRUKTURA	Drejtoria e Sigurimit të Shtetit, Sektori i zbulimit politik
DOSJA	nr. 3
GJUHA	Shqip

TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.

MEDIA #7

Foto e një kryqi

MEDIA FAQE #1

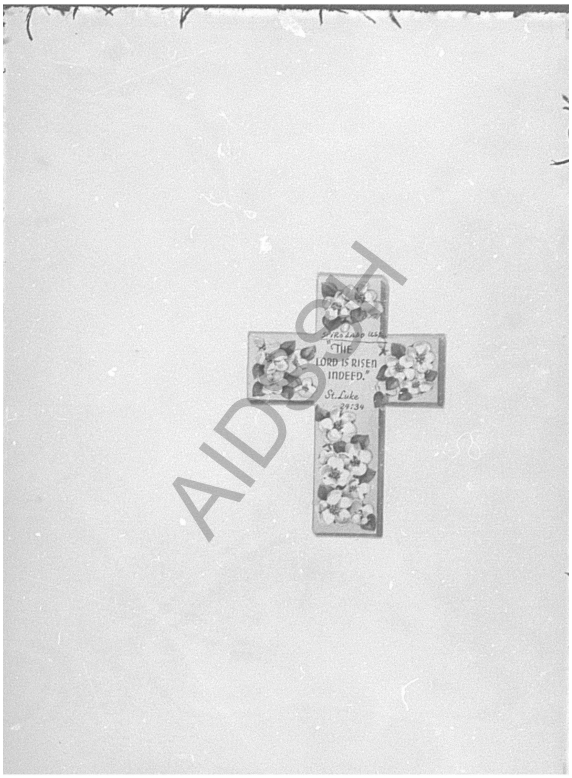

Foto e një kryqi

MEDIA FAQE #2

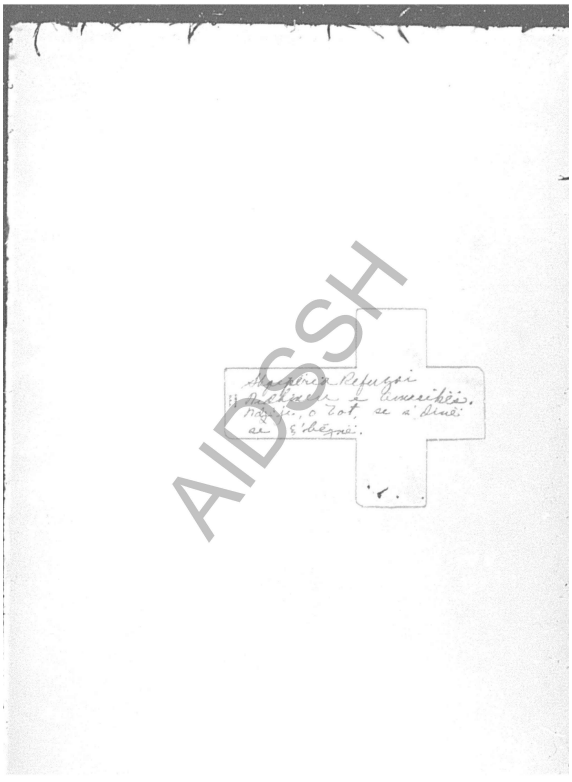

Foto e një kryqi

INFORMACION

Foto e një kryqi

FONDI	6
DOSJA	nr. 3
TIPOLOGJIA E DOSJES	Fashikull
STRUKTURA	Drejtoria e Sigurimit të Shtetit, sektori i zbulimit politik
	1943-1964
	76
HAPËSIRA GJEOGRAFIKE	SHBA
GJUHA	Anglisht, shqip

TRANSKRIPT

Nuk ka transkript per kete media.